

Nr 258.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående delaktighet i statens pensionsanstalt för förädlings- och försöksledare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FÖRSLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet fråga om delaktighet i statens pensionsanstalt för förädlings- och försöksledare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt samt anför:

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 28 augusti 1935 dagtecknad skrift har W. Weibull aktiebolag anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för

att förädlings- och försöksledare vid den av bolaget bedrivna växtförädlingsanstalten vid Weibullsholm må kunna vinna pensionsrätt i statens pensionsanstalt, samt att vid ett inordnande av dessa befattningshavare i anstalten samma lindring i avseende å för retroaktiv tillämpning av anstaltens reglemente erforderliga engångsavgifter måtte medgivas som tidigare beviljats beträffande befattningshavare hos Sveriges utsädesförening m. fl. institutioner.

Växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm omhänderhades tidigare av firman W. Weibull men utövas, sedan W. Weibull aktiebolag i slutet av år 1929 övertagit firmans rörelse, av detta bolag.

Bolagets verksamhet har enligt bolagsordningen till föremål att bedriva växtförädlings- och reproduktionsverksamhet, jordbruk, handels- och fabriksrörelse samt annan därmed förenlig verksamhet. Aktiekapitalet utgör 700,000 kronor, lika fördelat på de tre delägarna Harry, William och John Weibull. Bolagets styrelse har sitt säte i Landskrona. Därest bolaget upphör med sin växtförädlings- och reproduktionsverksamhet, skall bolaget enligt bolagsordningen träda i likvidation. Denna bestämmelse må icke ändras utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm har alltsedan budgetåret 1924/1925 anvisats anslag. Anslaget har utgjort under vart och ett av budgetåren 1930/1931, 1931/1932 och 1932/1933 75,000 kronor och för ett vart av budgetåren 1933/1934—1936/1937 65,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 5 juni 1936 har ifrågakvarande statsbidrag för sistnämnda budgetår tilldelats W. Weibull aktiebolag under följande villkor, nämligen:

att bidraget kommer förädlingsverksamheten helt till godo,

att verksamheten vilar å den framstående teoretiska och praktiska utbildning hos dess utövare, som är nödvändig för vinnande av anstaltens ändamål, samt uppehålls i sådan omfattning, att redan vunna resultat kunna utnyttjas och ett fullföljande äga rum av de viktigaste förädlingsarbetena,

att växtförädlingsverksamheten i görligaste mån särskiljes från bolagets merkantila verksamhet,

att bolaget underkastar sig den kontroll och inspektion angående medlens användning, som må finnas erforderlig; åliggande det bolaget ej mindre att, i den mån så erfordras för verkställande av nämnda kontroll och inspektion, ställa till förfogande bolagets räkenskaper, priskalkyler och övriga handlingar ävensom för inspektion upplåta laboratorier, försöksfält och dylikt, än även att tillhandahålla räkenskaperna i sådant skick, att utgifterna för växtförädlingsverksamheten utan svårighet kunna särskiljas från bolagets övriga utgifter;

att kontroll över bolagets försäljningar av utsädesvaror av åkerbruksväxter utövas av statens centrala frökontrollanstalt;

samt att bolaget underkastar sig den granskning från riksdagens revisorers sida rörande statsbidragets användning, som Kungl. Maj:t kunde komma att föreskriva.

Vidare har Kungl. Maj:t föreskrivit, att lantbruksstyrelsen skall hava att utöva berörda kontroll och inspektion angående medlens användning m. m.

Till understödjande av ifrågavarande verksamhet vid Weibullsholm under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t i 1937 års statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkt 96, föreslagit riksdagen anvisa ett anslag av 70,000 kronor.

I den nu förevarande framställningen har bolaget till en början hänfört sig till en av vederbörande befattningshavare till bolagets styrelse ingiven hemställan i fråga om anordnande av pensionsrätt, däri anförts bland annat följande:

De värden av nationalekonomisk betydelse, som skapats genom växtförädlingen å Weibullsholm äro av den storleksordning, att det torde vara väl motiverat, att verksamhetens utövare i likhet med motsvarande tjänstemän vid Sveriges utsädesförening få arbeta under de tryggare anställningsvillkor, som en säkrad pensionering innebär. Men även för anstaltens fortsatta utveckling skulle en lösning av frågan medföra uppenbara fördelar. En institution med genomförd pensionering har otvivelaktigt lättare att till sig knyta dugande tjänstemän liksom även att under längre tid kunna behålla dessa än vid avsaknad av pensionering. Vikten härav framstår klart, om man betänker, att växtförädlingsarbetet bedrives på mycket lång sikt. Det torde med fog kunna göras gällande, att det för uppnående av bästa möjliga resultat är av största vikt, att vederbörande förädlings- och försöksledare under så lång tid som möjligt få tillfälle fullfölja arbetet på lösandet av föreliggande förädlingsuppgifter. Ur denna synpunkt kan pensionsfrågans ordnande sägas vara av största betydelse för en framgångsrik utveckling av anstalten.

Befattningshavare med motsvarande kompetens vid hushållningssällskap, lantmannaskolor, svenska mosskulturföreningen, svenska betes- och vallföreningen, Sveriges utsädesförening samt andra statsunderstödda institutioner äro tillförsäkrade pensionsrätt genom anslutning till statens pensionsanstalt. Med full rätt torde kunna göras gällande, att Weibullsholms växtförädlingsanstalt intager en ställning, som motiverar anstaltens hänförande i förevarande hänseende till samma grupp som de nyss nämnda. Påfallande är överensstämmelsen särskilt mellan anstalten och Sveriges utsädesförening. Ur verksamhetssynpunkt äro befattningarna vid dessa båda anstalter synnerligen närstående, vilket också framgått därav, att befattningshavare, som från växtförädlingsanstalten övergått till Sveriges utsädesförening, fått tillgodoräkna sig sin tjänstgöringstid vid den förra anstalten för erhållande av ålders-tillägg.

För egen del har bolaget, bland annat, åberopat, att de för utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalternas organisation m. m. år 1930 tillkallade sakkunniga (1930 års växtförädlingsutredning) i sitt den 10 december 1931 avgivna betänkande (stat. off. utr. 1931: 34) framhållit, att med statsbidrag till växtförädlingsanstalten å Weibullsholm borde förbindas skyldighet för bolaget att för förädlings- och försöksledare ombesörja pensionering i statens pensionsanstalt och att i egenskap av huvudman ansvara för sådan åliggande skyldigheter, varvid de sakkunniga påpekat, att de svårig-

heter, som mötte på grund av vissa i tjänst varande befattningshavares jämförelsevis höga ålder, icke borde utgöra oöverstigliga hinder för fyllande av detta krav, därest gällande övergångs- och undantagsbestämmelser på området tillämpades.

I anslutning härtill har bolaget framhållit, att den organisationsform, som 1930 års växtförädlingsutredning föreslagit för anstalten numera hade — i den mån dess genomförande varit beroende av bolagets åtgärder — i huvudsak förverkligats. I enlighet med de stadgade förutsättningarna för statsbidrag intogs anstalten en i möjligaste mån från bolagets merkantila verksamhet frigjord ställning. Anstaltens bokföring vore helt skild från bolagets och dess verksamhet grundades på särskild utgifts- och inkomststat. I spetsen för växtförädlingsanstalten stode en chef, som vid bolagsstyrelsens sammanträden föredroge alla anstaltens verksamhet berörande frågor. Vederbörande inspekterande myndighet hade tillfälle pröva kompetensen hos de vid anstalten anställda befattningshavarna.

Enligt en av bolaget vid framställningen fogad sammanställning äro vid anstalten anställda följande förädlings- och försöksledare, nämligen:

Befattningshavare	Född den	Anställd vid växtförädlingsanstalten den	Årslön Kronor
<i>Avdelningsföreståndare och chef:</i>			
Lamprecht, H. A. K.	³ / ₁₁ 1889	¹ / ₈ 1932 (Förut vid Alnarps lantbruksinstitut sedan den ¹ / ₇ 1921).	12,000:— Såsom chef 3,000:—
<i>Avdelningsföreståndare:</i>			
Berg, S. O.	²⁵ / ₁₀ 1883	¹ / ₄ 1911	9,000:—
Åkerberg, P. E. H.	³⁰ / ₁ 1906	¹ / ₂ 1932	7,000:—
<i>Försöksledare:</i>			
Ericsson, H. E.	¹ / ₄ 1877	¹³ / ₃ 1912	6,300:—
Hertzman, N.	¹⁰ / ₁ 1879	¹ / ₁₁ 1910	8,000:—
Svensson, V.	¹⁷ / ₈ 1891	²⁴ / ₁₀ 1919	7,800:—
Nilsson, A.	⁴ / ₃ 1897	¹ / ₃ 1926	6,000:—

Bolaget har vidare anfört, att den svårighet, som mötte bolaget vid ett eventuellt realiserande av pensioneringen på grund av vissa av ifrågavarande anställningshavares jämförelsevis höga ålder endast kunde övervinnas, om anslutningen till statens pensionsanstalt finge ske i enlighet med de övergångsbestämmelser, som under kap. VII i reglementet för statens pensionsanstalt meddelats beträffande befattningshavare vid Sveriges utsädesförening m. fl. institutioner.

Lantbruksstyrelsen har i ett den 11 september 1935 avgivet utlåtande anfört i huvudsak följande:

Styrelsen finner den gjorda framställningen från befattningshavarnas och bolagets sida naturlig. För befattningshavarna måste det nämligen anses vara

av stor vikt att få sin och sina familjers framtid säkerställd, i den mån så kan ske genom anslutning till pensionsanstalten, och för bolaget skulle en sådan anslutning givetvis underlätta anställandet och bibehållandet av befattningshavarna. Dessa synpunkter syntes styrelsen tala för ett tillmötesgående av framställningen.

Å andra sidan synes tveksamhet kunna råda angående lämpligheten av ett realiserande av det framförda önskemålet, framförallt med hänsyn till därmed förenade konsekvenser.

En granskning av bestämmelserna i kap VII av reglementet för statens pensionsanstalt, vilket kapitel innehåller särskilda bestämmelser angående befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl., giver vidare vid handen, att endast statsunderstödda institutioner, som intaga en mera självständig ställning och arbeta efter fasta former, blivit satta i tillfälle att bereda sina befattningshavare pension hos statens pensionsanstalt.

Ett utsträckande av pensionsrätten till nu ifrågavarande befattningshavare synes gå avsevärt utanför den ram, som hittills tillämpats. Befattningshavare vid växtförädlingsanstalten i Weibullsholm äro anställda i W. Weibull aktiebolags tjänst och helt underställda detta bolags styrelse. Den i framställningen åberopade skilsmässan mellan affärsbolaget och växtförädlingsverksamheten torde huvudsakligen få anses vara av formell natur samt avser närmast att bokföringsmässigt kunna fastställa bolagets kostnader för växtförädlingen. Att märka är vidare, att bolaget förfogar över ett betydande antal befattningshavare utöver de här ifrågavarande med tjänstgöring dels utanför och dels inom växtförädlingsverksamheten. Avlöning till de senare redovisas såsom kostnad för förädlingsverksamheten.

Det synes kunna ifrågasättas, om icke pensioneringsfrågan för samtliga befattningshavare hos bolaget borde ordnas likformigt. Av principiella skäl finner lantbruksstyrelsen, att, därest ett sådant förfaringsätt skulle vålla bolaget oöverstigliga ekonomiska svårigheter, det kunde tagas under övervägande, huruvida en höjning av statsbidraget till växtförädlingsverksamheten för att därigenom underlätta en pensionering hos enskild försäkringsanstalt icke vore att föredraga framför den nu ifrågasatta anordningen.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t finna övervägande skäl tala för ett tillmötesgående av framställningen, synes dock såsom villkor för rätten till anslutning till pensionsanstalten böra stadgas, att befattningshavarnas ställning i förhållande till bolaget formellt skall ordnas på ett ur såväl dessas egen som det allmännas synpunkt fullt tillfredsställande sätt.

I ett den 18 januari 1936 avgivet utlåtande har *statens pensionsanstalt* anförts, att pensionsanstalten i likhet med lantbruksstyrelsen ansåge, att ett bifall till ifrågavarande framställning om pensionsrätt för förädlings- och försöksledare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt skulle leda utanför ramen för pensionsanstaltens verksamhetsområde och att anstalten därför icke kunde tillstyrka bifall till framställningen.

Till motivering för sin sålunda intagna ståndpunkt har pensionsanstalten anförts, bland annat, följande:

Man synes såsom grundregel kunna uppställa, att statlig pensionering bör ifrågakomma allenast för befattningshavare vid sådan verksamhet, som väsentligen är av allmänt samhällelig natur och därför egentligen borde ankomma på det allmänna att handhava men som befunnits lämpligen böra — med stöd av statsbidrag — ombesörjas av något icke statligt organ. Statlig pensionering synes däremot i regel ej böra anordnas i sådana fall, där verksamheten knappast är att betrakta såsom huvudsakligen allmän angelägen-

het och där beviljandet av statsbidrag därför är att anse mera såsom en uppmuntran från statens sida åt en i huvudsak icke statlig verksamhet än som ett anslag för handhavande av en samhällelig uppgift.

Då pensionsanstalten gått att tillämpa här anförda grundregel i nu föreliggande fall, har anstalten kommit till den slutsatsen, att Weibullsholms växtförädlingsanstalt, som för övrigt — enligt vad under hand upplysts — endast till den mindre delen bekostas med allmänna medel, närmast är att hänföra till det slag av verksamhet, som ej bör ifrågakomma till delaktighet i pensionsanstalten. Och anstalten vill betona, att det föreligger särskild anledning för staten att iakttaga försiktighet vid beviljande av pensionsrätt, då — såsom här är fallet — det är fråga om befattningshavare vid en verksamhet, som bedrivs av ett enskilt, merkantilt aktiebolag, vars affärsrörelse till väsentlig del är grundad just på dessa befattningshavares prestationer.

Pensionsanstalten vill därjämte understryka, att ett bifall skulle kunna medföra vittgående verkningar, i det detsamma kunde åberopas såsom stöd för liknande framställningar rörande befattningshavare inom ett flertal andra områden, där verksamheten icke är av allmänt samhällelig art men dock uppmuntras genom statsunderstöd.

Vid avgivande av pensionsanstaltens utlåtande var direktören för anstalten av skiljaktig mening och anförde, att han visserligen funne principiella betänkligheter förefinnas men å andra sidan funne övervägande skäl av reell art tala för ett bifall till framställningen.

Med anledning av vad i de avgivna utlåtandena anförts har bolaget i en den 12 februari 1936 dagtecknad skrift framhållit i huvudsak följande:

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande icke berört den betydelse ur det allmännas synpunkt, som en ordnad pensionering skulle hava för konsolidering och kontinuiteten av växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm och därmed för tillgodogörandet av dennas arbete för svenskt jordbruk. Genom en tryggad kontinuitet skulle även utnyttjandet av statens ekonomiska insatser i denna verksamhet på ett bättre sätt säkerställas. Givetvis torde det i främsta rummet ha varit hänsyn härtill, som föranlett 1930 års växtförädlingsutredning att framlägga sitt förslag i pensionsfrågan.

Såsom skäl för att befattningshavarna vid växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm anslutas till statens pensionsanstalt vill bolaget i första hand åberopa det förhållandet, att statsmakterna alltsedan budgetåret 1924/25 beviljat verksamheten anslag. Vidare vill bolaget framhålla, att den mellan Weibullsholms växtförädlingsanstalt och W. Weibull aktiebolag förefintliga åtskillnaden icke såsom lantbruksstyrelsen framhållit är av formell natur utan tvärtom har reell innebörd. Förädlingsanstaltens ställning till bolaget är den, att densamma, vad själva planläggningen och genomförandet av växtförädlingsarbetet beträffar, bildar en fristående institution. Från bolagets övriga verksamhet är den avgränsad. Anstalten förestås av särskild chef med vissa rättigheter även gentemot bolagets styrelse. Chefen för växtförädlingsanstalten uppgör i samråd med förädlingsledarna årligen arbetsplan och budget för anstaltens verksamhet. Bolagets styrelse har givetvis ett visst inflytande på växtförädlingsanstaltens arbete med avseende på omfånget av detsamma, enär detta måste grundas på tillgängliga medel, medan däremot själva förädlingsarbetet ledes av anstalten och inriktas på sådana uppgifter, som äro av verklig och aktuell betydelse för jordbruket och trädgårdsskötseln.

Med hänsyn till att lantbruksstyrelsen ifrågasatt, att bolaget skulle ordna

pensionering av sin personal i privat pensionsanstalt, vill bolaget upplysningsvis meddela, att bolaget redan undersökt möjligheterna för förädlings- och försöksledarnas anslutning till dylik anstalt men funnit denna utväg i anledning av kostnaderna därför oframkomlig.

I anledning av vad statens pensionsanstalt anfört i sitt utlåtande har bolaget framhållit bland annat, att med hänsyn till de stora nationalekonomiska värden, som den av bolaget bedrivna växtförädlingsverksamheten lyckats åstadkomma, det knappast torde vara tveksamt att verksamheten vore av allmänt samhällelig natur.

Slutligen har bolaget anfört följande:

Växtförädlingsarbetet utgör en i allra högsta grad specialiserad verksamhet. Dels på grund därav och dels med hänsyn till det förhållandet att så få tjänster finnas inom detta avgränsade område, äro befattningshavare, som under en längre följd av år arbetat såsom växtförädlare, i regel hänvisade till att fortsätta på detta område. För Weibullsholms vidkommande är läget det, att en del av tjänstemännen nått den åldern, att de icke gärna kunna tänkas komma ifråga till tjänster inom andra verksamhetsområden med ordnad pensionsrätt, och deras bekymmer i fråga om sådan rätt synas vara i hög grad befogade. Då envar av dem med sällsamt intresse och duglighet verksamt bidragit till uppnående av de förädlingsresultat, som Weibullsholm kunnat uppvisa, synes det därför rättvist och billigt, att dessa tjänstemän i likhet med praktiskt taget helt motsvarande befattningshavare i Sveriges utsädesförening och även i andra statsunderstödda institutioner beredas ordnad pensionsrätt, vilket endast torde vara möjligt genom anslutning till statens pensionsanstalt.

Statskontoret har i ett den 3 mars 1936 avgivet utlåtande — under åberopande av vad lantbruksstyrelsen och statens pensionsanstalt i ärendet anfört och under erinran tillika att en pensionering av ifrågavarande personal genom delaktighet i statens pensionsanstalt skulle kunna erhålla vittgående konsekvenser — funnit sig böra avstyrka bifall till föreliggande framställning.

Sedan *statens pensionsanstalt* anbefallts avgiva förslag angående de grunder, som — för den händelse pensionsrätt i statens pensionsanstalt ansåges böra ifrågakomma för i ärendet avsedda befattningshavare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt — borde gälla för nämnda pensionsrätt, ävensom angående de närmare bestämmelser, som borde fastställas för pensionsrättens åtnjutande, har pensionsanstalten den 5 februari 1937 avgivit utlåtande av i huvudsak följande lydelse:

Vid ett eventuellt beredande av delaktighet i pensionsanstalten för här ifrågavarande befattningshavare torde dessa böra inordnas under de i kap. VII av anstaltens reglemente den 31 december 1919 (nr 878) intagna särskilda bestämmelserna. Pensionsanstalten vill i det följande redogöra för grunddragen av de pensionsvillkor, som vid en tillämpning av bestämmelserna i sagda kap. VII skulle bli gällande för Weibullsholmsanstaltens förädlings- och försöksledare, samt därvid jämväl — i den mån sådant finnes påkallat — föreslå de särbestämmelser, som för dessa befattningshavare kunna vara erforderliga.

Enär minimiårsavlöning för befattningshavarna icke finnes fastställd i för-

fattning, skall delaktighet i pensionsanstalten kunna av denna beviljas först sedan befattningarna reglerats jämlikt § 5 i pensionsreglementet. Denna tjänstereglering skall avse behörighetsvillkor, den ordning i vilken befattningarnas innehavare tillsättas och entledigas, tjänstgöringens art och omfattning samt minimiavlöning, och prövningen av regleringen skall jämlikt kungörelsen den 2 oktober 1920 (nr 650) tillkomma lantbruksstyrelsen. Föreskrift torde i pensionsreglementet böra meddelas om att delaktigheten skall gälla allenast så länge statsbidrag till växtförädlingsanstalten utgår.

Tjänstepensionsunderlaget fastställas av pensionsanstalten under iakttagande av bestämmelserna i § 23 och får således utgöra högst $\frac{2}{3}$ av den vid regleringen fastställda kontanta minimiårsavlöningen i högsta lönegraden. Pensionsunderlaget må ej överstiga 6,000 kronor och ej heller sättas högre, än att det provas stå i skäligt förhållande till underlaget för jämförlig befattning i statens tjänst eller annan jämförlig befattning med pensionsrätt i denna anstalt eller i annan av staten understödd pensionsinrättning. Vid prövningen av pensionsunderlagen i här förekommande fall torde en anpassning av desamma komma att ske efter pensionsunderlagen för motsvarande befattningar hos Sveriges utsädesförening.

Familjepensionsunderlaget utgöres enligt § 33 av 300 kronor jämte 20 procent av tjänstepensionsunderlaget.

Pensionsåldern är för manlig befattningshavare 65 år och för kvinnlig befattningshavare — någon sådan finnes dock icke för närvarande — 60 år (§ 72). För tillstånd att kvarstå i tjänst efter pensionsålderns uppnående erfordras medgivande av lantbruksstyrelsen (§ 74); sådant kvarstående må beviljas under högst fem år (§ 18 mom. 2).

För erhållande av hel tjänstepension fordras av manlig befattningshavare 33 och av kvinnlig befattningshavare 30 tjänstår (§ 73).

Om befattningshavare icke till pensionsåldern kunnat intjäna det för hel pension erforderliga antalet tjänstår, beräknas pensionen försäkringstekniskt (§ 76), vilket i allmänhet innebär en något starkare reducering av pensionen än om avkortning skedde proportionellt mot antalet felande tjänstår.

Tjänstepensionens belopp bestämmes i regel efter medeltalet av de pensionsunderlag, som varit för befattningshavaren gällande under de sista 5 åren före avgången (§ 24 mom. 1 c.). I fråga om föreståndare för statsunderstödda skolor för lantbruket har emellertid — till förhindrande av att en vid relativt framskriden ålder befördrad befattningshavare erhåller en i förhållande till den kortare tjänstetiden i den högre befattningen oskäligt stor pension — i § 76 andra stycket stadgats, att medeltalsberäkningen av tjänstepensionsunderlaget skall utsträckas till att avse de senaste tio åren före avgången, detta dock endast i de fall, där pensionen ej skall beräknas försäkringstekniskt (vid försäkringsteknisk beräkning av pensionen tages, enligt härför gällande bestämmelser, hänsyn till att skilda pensionsunderlag varit för olika innehavda befattningar gällande). Det synes pensionsanstalten befogat, att denna för föreståndare gällande bestämmelse får tillämpning jämväl på chefen för växtförädlingsanstalten.

Beträffande sättet för bestridande av kostnaden för pensioneringen innehåller utlåtandet följande:

Befattningshavares årliga tjänstepensionsavgift kommer att utgöra $3\frac{1}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget, och den årliga familjepensionsavgiften blir 18 procent av familjepensionsunderlaget; för eventuell kvinnlig befattningshavare skulle dock familjepensionsavgiften stanna vid 1 procent av underlaget (§ 78 mom. 1).

Huvudmannens årsavgift skulle enligt bestämmelserna bliva $3\frac{1}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget (§ 78 mom. 2). Med hänsyn till att huvudmannen i detta fall är ett enskilt aktiebolag torde det emellertid — i likhet med vad som skett i en del jämförliga fall, såsom i fråga om besiktningsveterinärer vid kontrollslakterier, överläkare vid av svenska livförsäkringsbolags sanatorieförening ägt sanatorium samt vissa icke landstingsavlönade extra provsialläkare — vara anledning att kräva ett något större bidrag från huvudmannen. I de anförda fallen har huvudmansavgiften i regel bestämts till det dubbla av vad eljest föreskrivits, och i enlighet härmed får pensionsanstalten förorda, att avgiften för den nu ifrågavarande huvudmannen fastställs till $6\frac{2}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget.

I samband med statsmakternas beslut om öppnande av tillträde till statens pensionsanstalt för nya grupper av befattningshavare har ofta jämväl meddelats föreskrifter om större eller mindre lindring i den engångsavgift, som enligt pensionsreglementet skall av huvudmannen erläggas, för att dåvarande befattningshavare skola jämlikt § 6 få såsom tjänstår för pension tillgodoräkna sig tjänstgöring före inträdet i pensionsanstalten. Enär emellertid sådan lindring ej medgivits i fråga om huvudmans engångsavgift för, bland andra, de befattningshavare, med vilka jämförelse i avgiftshänseende nyss gjorts, har pensionsanstalten funnit sig sakna anledning att i förevarande fall avgiva något förslag i detta avseende. Vad därefter angår den tid, som skall kunna tillgodoräknas, må framhållas, att anstalten här — liksom beträffande befattningshavare hos vissa andra statsunderstödda huvudmän — torde få anse sig förhindrad att medgiva tjänstårsberäkning för befattningshavarnas tjänstgöring hos huvudmannen före det år, för vilket statsbidrag till denne första gången beviljades, eller i förevarande fall för budgetåret 1924/1925.

Pensionsanstalten får slutligen något beröra kostnadsfrågan, varvid antages, att dödligheten kommer att förlöpa i enlighet med dödlighetstabellen R 32 (st. off. utr. 1932: 4) samt att den framtida genomsnittliga ränteavkastningen å anstaltens fonder kommer att hålla sig vid 3.5 procent.

Under förutsättning av ovan föreslagna årsavgifter från huvudman och befattningshavare samt under antagande av samma pensionsunderlag som för motsvarande befattningshavare hos Sveriges utsädesförening har pensionsanstalten beräknat, att från statens sida skulle komma att erfordras ett årligt bidrag till pensioneringen av ungefär 1,500 kronor. Om huvudmansavgiften skulle stanna vid $3\frac{1}{3}$ procent — i stället för föreslagna $6\frac{2}{3}$ procent — av tjänstepensionsunderlaget, bleve det erforderliga statsbidraget cirka 1,200 kronor större, således ungefär 2,700 kronor årligen.

Den totala engångskostnaden för eventuellt tillgodoräknande av de nuvarande befattningshavarnas tjänstår vid växtförädlingsanstalten mellan den 1 juli 1924 och inträdet i pensionsanstalten har vad tjänstepensionsrätten angår uppskattats till ungefär 51,000 kronor per den 1 juli 1937. Av detta belopp skulle ungefär 43,000 kronor komma att täckas av den engångsavgift, som huvudmannen har att inleverera enligt reglementet (§ 9); att engångsavgiften icke blir lika med hela engångskostnaden har sin förklaring däri, att de för avgiftens beräkning föreskrivna dödlighets- och ränteantagandena äro andra, och mindre betryggande, än de ovan angivna. För statens del kan således beräknas uppstå en engångskostnad å skillnaden mellan nyssnämnda båda belopp eller ungefär 8,000 kronor. Huvudmannen skulle äga rätt att i sin tur hos befattningshavarna uttaga bidrag, motsvarande ungefär 13,000 kronor av engångsavgiftens belopp, och skulle således hava att för egen del bidra med ungefär 30,000 kronor.

Med den för närvarande tillämpade formen för utmätande av statens bidrag

till statens pensionsanstalts pensionering behöver intet särskilt anslag anvisas för de nu till delaktighet ifrågasatta befattningshavarna. Anstalten disponerar förslagsanslaget under elfte huvudtiteln »A 16. Bidrag till pensionskostnaderna för statens pensionsanstalt», från vilket får rekvireras vad som erfordras för bestridande av anstaltens utgifter, i den mån inkomsterna ej därtill förslå; vad de nu avsedda befattningshavarna beträffar torde dock under de närmaste åren de inflytande avgifterna komma att överstiga utgifterna för pensioner.

Kostnaderna för familjepensionsrätten beräknas bliva helt täckta av de avgifter, engångs- och årliga, som finge uttagas av befattningshavarna.

Hänsyn har här ej tagits till kostnaderna för eventuella dyrtidstillägg å blivande tjänste- och familjepensioner, vilka tillägg ju helt utgå av statsmedel.

Med anledning av vad statens pensionsanstalt i sitt nyss återgivna yttrande föreslagit har *statskontoret* i utlåtande den 3 mars 1937 anfört, att därest pensionsrätt i statens pensionsanstalt ansåges böra ifrågakomma för förevarande befattningshavare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt, statskontoret icke hade något att erinra mot pensionsanstaltens föreliggande förslag till grunder för pensioneringens ordnande.

*De partements-
chefen.*

Såsom av den föregående redogörelsen framgår hava de i ärendet hörda myndigheterna framfört betänkligheter av principiell natur mot en reglering av pensionsförhållandena för här ifrågavarande befattningshavare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt genom anslutning till pensionsanstalten. Med hänsyn till den betydelse, som verksamheten vid växtförädlingsanstalten äger ur det allmännas synpunkt — vilket föranlett statsmakterna att sedan en följd av år fortlöpande genom statsanslag understödja verksamheten — ävensom till den av det allmännas organ i väsentliga hänseenden kontrollerade ställning, som anstalten kommit att intaga genom de i samband med anslagsbeviljandet stadgade villkoren och föreskrifterna, anser jag, att tillräckliga skäl av principiell art icke äro för handen för avvissande av den gjorda framställningen. Jag vill härvid tillika framhålla, att Kungl. Maj:t torde vara oförhindrad att i samband med att statsbidrag ställes till bolagets förfogande föreskriva de ytterligare villkor, som kunna finnas befogade i syfte bland annat att i ökad utsträckning friställa förädlingsverksamheten i förhållande till företaget i övrigt och säkerställa en viss minimiomfattning av denna verksamhet. I enlighet med vad jag nu anfört och då en under statens medverkan ordnad pensionering, på skäl som i framställningen åberopats, torde vara ägnad att i sin mån främja arbetsresultatet vid växtförädlingsanstalten och därmed även syftet för statens ekonomiska insatser i anstaltens verksamhet, finner jag mig böra förorda, att möjlighet beredes bolaget att vinna delaktighet i statens pensionsanstalt för de för växtförädlingsverksamheten anställda förädlings- och försöksledarna. På sätt förut nämnts uttalade sig även 1930 års växtförädlingsutredning för en dylik anordning.

Beträffande den närmare utformningen av nu ifrågasatt pensionsrätt i statens pensionsanstalt har pensionsanstalten föreslagit, att befattningshavarna skulle inordnas under kap. VII av anstaltens reglemente den 31 december

1919 (nr 878), vilket kapitel innehåller bestämmelser i fråga om pensionsrätt för befattningshavare hos hushållningssällskap, Sveriges utsädesförening, svenska mosskulturföreningen m. fl. Enligt detta förslag, varemot jag ej finner anledning till erinran, skulle, såsom pensionsanstalten framhållit, delaktighet i anstalten kunna beviljas först sedan vederbörlig tjänstereglering ägt rum. Denna tjänstereglering, vilken ankommer på lantbruksstyrelsen, skall avse behörighetsvillkor och anställningsförhållanden, och lantbruksstyrelsen äger sålunda viss möjlighet att i samband härmed beträffande de vid växtförädlingsverksamheten sysselsatta befattningshavarna tillse, att de av styrelsen i dess utlåtande angivna önskemålen i avseende å dessa befattningshavares ställning i förhållande till bolaget bliva tillgodosedda.

I fråga om kostnaderna för bestridandet av pensioneringen innebära de i kap. VII innefattade bestämmelserna, bland annat, att årliga tjänstepensionsavgiften skall för såväl befattningshavaren som huvudmannen utgöra $3\frac{1}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget samt att statsverket svarar för återstående del av den erforderliga årliga avgiften. Beträffande den engångsavgift, som enligt § 9 i anstaltens reglemente skall för tjänstepension erläggas vid retroaktiv tillämpning av reglementet, har för de flesta av de i kapitlet avsedda befattningshavargrupperna medgivits viss nedsättning, i det statsverket påtagit sig kostnaden för den del av avgiften (i regel något över två tredjedelar), för vilken huvudmannen icke äger uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren. I nu nämnda hänseenden har statens pensionsanstalt föreslagit vissa bestämmelser i skärpande riktning, såvitt angår befattningshavarna vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt. Sålunda har föreslagits, att huvudmannens avgift skulle utgå med det dubbla mot vad som skulle följa vid tillämpning av nyss angivna huvudregel samt att icke någon som helst lindring skulle medgivas i fråga om engångsavgift, varom nyss nämnts. Tillräckliga skäl synas mig icke hava anförts för en sådan avvikelse från de principer, som eljest tillämpats beträffande de personalkategorier, med vilka nu ifrågavarande befattningshavare skulle i reglementet för pensionsanstalten närmast samordnas. I enlighet härmed och med beaktande jämväl av att de föreslagna bestämmelserna skulle väsentligt försvåra ernåendet av tillfredsställande pensionsförhållanden för de befattningshavare vid växtförädlingsanstalten, som redan nått en högre ålder, finner jag mig böra förorda, att nyss angivna förmånligare regler i avseende å pensionskostnadens bestridande få gälla jämväl beträffande här avsedda befattningshavare, dock med den modifikation, att bolaget självt skall hava att bestrida hälften av den del av engångsavgiften, för vilken ersättning icke kan uttagas hos befattningshavaren.

Såsom villkor för den lindring i engångsavgift, varav bolaget vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle komma i åtnjutande, bör — i likhet med vad som tidigare skett i liknande fall — föreskrivas, att befattningarna inom viss kortare tid regleras och anmälas till delaktighet i anstalten.

Beträffande pensionsanstaltens förslag i övrigt har jag icke något att erinra.

På sätt pensionsanstalten framhållit är med den för närvarande tillämpade

formen för utmätande av statens bidrag till pensionsanstaltens pensioneringsverksamhet icke erforderligt, att särskilda anslagsmedel anvisas för täckande av kostnaden för den nu ifrågasatta pensioneringen.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i ärendet, vidtaga de författningsändringar, som må erfordras för genomförande av vad här förordats. Ändringarna synas böra träda i kraft den 1 juli 1937.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig här förordade grunder, utfärda bestämmelser i fråga om delaktighet i statens pensionsanstalt för förädlings- och försöksledare vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ragnar Sundén.